

LUIS FRÓIS SJ

1532-1597

DE EERSTE EVANGELISATIE VAN JAPAN

Diego Yuuki sj

Onder de stralende hemel van de Japanse herfst, beleeft de stad Nagasaki elk jaar opnieuw een festival dat reeds honderden jaren oud is. Onder de bescherming van de Shintoïstische tempel Suwa begon het festival in de jaren 1634 met de bedoeling de christelijke feesten op de tweede rang te plaatsen. Maar, hoe langer hoe meer, werd het oorspronkelijk Shintoïstisch karakter van het feest, onder invloed van verscheidene stromingen eigen aan de culturele onderbouw van de stad, aangevuld door enkele andere aspecten.

Aldus nam tijdens het festival van 2006 een praalwagen, in de vorm van een schip, de *Barco Portugués*, deel aan de stoet, terwijl het witte zeilen met het kruis van de christenen, tentoonspreidde.

De ambassadeur van Portugal, Juan Pedro Zanatti, die speciaal uitgenodigd was voor deze feestelijkheden, nam eraan deel, maar begon zijn bezoek in het Park van de Martelaren, door aan de voet van het granieten Portugees monument ter ere van P. Luis Fróis sj, opgericht in 1993, een bloemenkrans neer te leggen.

sj

Standbeeld van Luis Frois

Park van de Martelaren te Nagasaki

Mario Soares, de toenmalige president van Portugal, had aan deze feestelijke inhuldiging deelgenomen. Dit was helemaal niet verrassend aangezien Fróis, samen met [Franciscus Xaverius sj](#) en Alexandro Valignano sj, deel uitmaakte van het culturele en religieuze leven van Nagasaki. Men kan, gebeiteld op het monument gewijd aan Fróis, een korte chronologie over deze lezen, evenals een zin die gans zijn leven samenvat : *Hij heeft de geschiedenis van de ontmoeting tussen Japan en Portugal geschreven.*

Op 16-jarige leeftijd, en novice sinds twee maand, scheept Luis Fróis sj te Lissabon in voor Indië. Nooit zag hij zijn geboorteland terug. In Goa ontmoette hij Franciscus Xaverius sj en vertrok nadien naar Japan om er het gevaarlijke leven van de missionarissen te delen. Hij was getuige van de marteldood van enkelen onder hen. De grote dienst die Fróis verleende aan de missionarissen die na hem kwamen in Japan, was zijn Geschiedenis van Japan en het relaas van de dood van de 26 martelaren van Nagasaki. Dit verslag was zijn laatste werkstuk, ondertekend met bevende hand, op 15 maart 1597, één maand na de feiten. Fróis is een doorslaggevende figuur van de eerste evangelisatie van Japan.

Fróis is geboren te Lissabon in 1532, in een familie die banden had met de adel van het Hof van Johannes III. Op 16-jarige leeftijd, na zijn humaniorastudies te hebben voltooid en na een kort verblijf

aan het Hof van de koning, treedt hij in in de Sociëteit van Jezus in 1548. Na amper twee maanden noviciaat, scheept hij op 17 maart in te Lissabon, richting Indië. Hij keerde nooit naar Europa terug.

In Goa ontmoet hij Franciscus Xaverius sj die zich voorbereidt om naar Japan te vertrekken, een ontmoeting die tekenend zal zijn voor zijn verdere leven. Beiden treffen elkaar opnieuw aan wanneer Franciscus naar Goa terugkeert met de bedoeling zijn reis verder te zetten tot in China. De laatste ontmoeting van Fróis met Xaverius zal plaatsvinden wanneer eerstgenoemde het gave lichaam van de heilige in ontvangst zal nemen in maart 1554. In zijn brieven en in zijn ' *Geschiedenis van Japan* ', spreekt Fróis over de invloed die de ' heilige leer ' van Xaverius op hem had uitgeoefend.

Van 1548 tot 1561 studeert Fróis, werkt en schrijft hij, hetzij in Goa, hetzij in Malacca. Toen reeds onderscheidde hij zich door de bekwaamheid waarmee hij over de activiteiten van de

jezuïetenmissionarissen vertelt. Uit deze jaren dagtekenen ook allerlei inlichtingen over hem vanwege zijn oversten en van wie hem kennen. Allen getuigen over hem als een welbespraakt iemand, over de degelijkheid van zijn roeping en over zijn ' zeer grote humor ', humor die geen gunstige weerklank vond bij P. Alexander Valignano sj. De toekomstige bisschop van Macao daarentegen, Mgr Belchior Carneiro, looft in hem één van zijn meest karakteristieke eigenschappen, namelijk zijn spontane broederlijkheid. Hij was, volgens Carneiro, zeer ' kameraadschappelijk ' met zijn medebroeders.

Het staat vast dat Fróis gedurende de moeilijke jaren van het prille begin van de Kerk in Japan, broederlijk samenwerkte met zijn gezellen. In zijn brieven en in zijn *Geschiedenis van Japan* heeft hij ons prachtige portretten van sommige van zijn medebroeders nagelaten.

Priester gewijd in Goa in 1561, vertrekt hij een jaar later naar Macao en van daar naar Japan, waar hij op 6 juli 1563 in Yokoseura ontscheept. Het was een periode waarin de beginnende Kerk een zeer grote bloei kende, één maand na het doopsel van de krijgsheer (' daimyo ') Bartolomé Omura Sumitado.

In Yokoseura begint hij een lange reeks van een honderdtal brieven te schrijven waarin hij de activiteiten en de beproevingen van de missionarissen beschrijft. Vele van deze brieven hebben zelfs een grotere historische waarde dan zijn *Geschiedenis van Japan* die hij enkele jaren later schreef. In een brief, geschreven in Yokoseura bijvoorbeeld, beschrijft hij de plechtige ceremonie van de laatste geloften van P. Cosme de Torres in de Sociëteit van Jezus. Reeds drie jaar voordien had Pater Generaal aan Torres de toestemming gegeven om zijn laatste geloften uit te spreken, maar de aanwezigheid van een derde priester was vereist om eucharistie te vieren. Dankzij de komst van Pater Fróis heeft P. Torres ' onder tranen ' zijn laatste geloften kunnen uitspreken.

In dezelfde brief handelt hij over de betekenis van de moeilijkheden waarmee de missionarissen geconfronteerd werden door de snelle veranderingen veroorzaakt door de

oorlogen, de vervolgingen en de verbanningen die in enkele uren het werk van vele jaren vernietigden. Fróis werd getroffen door de vernietiging van Yokoseura waarvan hij getuige was ; hij beleefde alle onzekerheden verbonden aan een vlucht om te gaan schuilen op het eiland Takushima, een eilandje van de archipel van Hirado. Maar het achterlaten van Yokoseura betekende een eerste stap in de verwezenlijking van een veel belangrijkere taak : de stichting van de haven en van de stad Nagasaki in 1570. Het is om die reden dat men in de mooie site van Yokoseura een ' Historisch Park ' aantreft. Aan de ingang bevindt zich een bronzen standbeeld, twee meter hoog, van P. Luis Fróis, dat alle bezoekers verwelkomt.

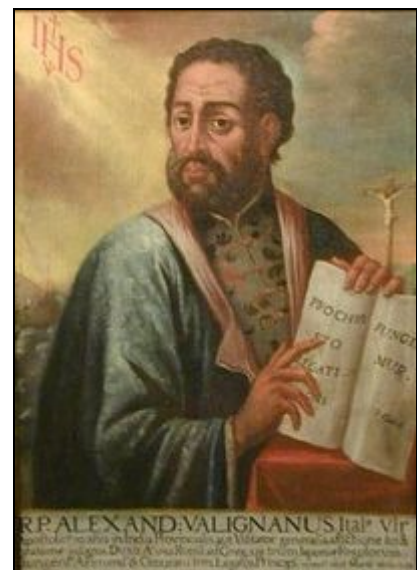
In Takushima brengt zijn medebroeder, Broeder Juan Fernandez sj, Fróis de eerste beginselen bij van de studie van het Japans. Fróis zal één van de missionarissen zijn die het best het Japans zal leren. Eenmaal de studie van de Japanse taal voltooid, vertrekt Fróis naar Kyoto (de hoofdstad Miyako waarvan Xaverius droomde), waar hij in januari 1565 aankomt. Metgezel, later opvolger van P. Gaspar Vilela sl, zal Fróis het werk van deze verderzetten met de onschatbare hulp van Broeder Lorenzo Ryosai sj, de blinde minnezanger, gedoopt door Xaverius, die beschouwd werd als de beste catechist van de Japanse Kerk in die periode.

Hij verkrijgt de vriendschap van Oda Nobunaga, die op dat ogenblik aantreedt als de belangrijkste politieke figuur van Japan, en hij maakt het mogelijk dat de Kerk wortel schiet in centraal Japan. De brieven die hij dan schrijft en het relaas van de gebeurtenissen die hun weerslag vinden in de *Geschiedenis van Japan* , zijn belangrijke documenten voor de geschiedenis van Japan en voor een beter begrip van Nobunaga, de persoon die aan de oorsprong staat van de eenmaking van Japan.

In 1577 reist hij door het koninkrijk van Bungo, vandaag Oita, waar hij aanwezig is bij de bekering van de krijgsheer Francisco Otomo. Vervolgens wordt hij in 1581 teruggeroepen naar Nagasaki als secretaris en gezelschap van de vice-Provinciaal, P. Gaspar Coelho sj. In die periode, overeenkomstig het verlangen van pater Generaal en ingevolge een beslissing van zijn oversten, begint hij aan de redactie van zijn *Geschiedenis van Japan*. Hij vergezelt P. Coelho en stelt zich in zijn dienst als tolk tijdens het jammerlijk bezoek aan de nieuwe meester van Japan, Tyotomi Hideyoshi, in 1586. Dit bezoek staat in nauw verband met het bevel tot uitwijzing van de missionarissen in 1587. Na deze datum werkt Fróis ondergedoken als missionaris, maar hij verblijft meestal in Nagasaki en wijdt een groot deel van zijn tijd aan de redactie van zijn *Geschiedenis*.

Aan het einde van zijn tweede bezoek aan Japan, neemt P. Valignano sj in 1592 P. Luis Fróis sj mee als secretaris naar Macao. Enkele maanden voordien had hij in het Sint-Pauluscollege van Nagasaki, afscheid genomen van zijn vroegere metgezel, Broeder Lorenzo, die hij had mogen bijstaan in het uur van zijn heilige dood. Op vraag van Valignano, neemt Fróis het manuscript mee van zijn *Geschiedenis*.

In Macao zal hij het Relaas over de reis naar Rome van de vier jonge ambassadeurs afwerken. Alhoewel zijn handen beginnen te beven, zal zijn grootste werk erin bestaan in het schrijven van wat Valignano hem iedere dag gedurende zeven of acht uur dicteert. Vanuit Macao schrijft hij naar P.

Acquaviva sj dat de *Geschiedenis* af is en uit hij het verlangen hem dit op te sturen. Maar dit werk, hem gevraagd door P. Generaal en ondernomen onder het gezag van zijn oversten en waaraan hij gedurende zes of zeven jaar het beste van zijn leven had gewijd, wordt nu voor hem een bron van lijden.

De stijl van Fróis valt niet in de smaak van P. Valignano sj ; hij vindt hem te omslachtig en hij bekritiseert verschillende aspecten van een werk dat men vandaag beschouwt als onmisbaar voor elke historicus. Reeds enkele jaren tevoren had Valignano aan pater Generaal een onbillijke kritiek geuit aangaande de verslagen van P. Fróis sj : ‘ Deze Pater is overvloedig en overdreven in de beschrijving van de dingen en mist behoedzaamheid om na te gaan of wat men hem zegt waar is of niet ... ’

Natuurlijk, Fróis schreef niet in de comfortabele en goed voorziene universiteitsbibliotheek, maar hij verplaatste zich voordurend, sprak met getuigen van die geschiedenis, die voor een deel autobiografisch is, terwijl hij tegelijkertijd een rechtstreeks apostolaat beoefende. Het aantal huidige lezers en het gebruik dat onderzoekers vandaag maken van zijn *Geschiedenis* zeggen veel over het welslagen van Fróis.

Valignano echter vraagt hem zijn tekst te herleiden tot 350 bladzijden. Fróis is van mening dat dit niet mogelijk is ; de missionarissen die de oorspronkelijke tekst gelezen hebben, zijn dezelfde mening toegedaan. Anderzijds verzwakt de gezondheid van Fróis. In deze omstandigheden schrijft hij naar P. Aquaviva sj om hem te vragen het manuscript in Rome te laten zien. Hij besluit zijn brief met deze woorden : ‘ Ik ben bereid, als ik nog in leven ben en wanneer het antwoord van uwe Hoogwaardigheid zal komen, om mij geheel en al, nederig te onderwerpen aan wat uwe Hoogwaardigheid zal bevelen of gelijk welke andere Overste. ’

De beproeving was hard, maar de deugd van Fróis was authentiek. Hij vreesde dat zijn manuscript, volledig eigenhandig geschreven, in Macao zou achterblijven – hetgeen inderdaad ook gebeurde – en dat zijn werk zou verloren gaan. Met dit verdriet en deze berusting komt hij terug in Nagasaki. Het offer was volbracht. Het feit dat de *Geschiedenis van Japan* gered werd en dat deze bladzijden, verspreid op verscheidene plaatsen, het daglicht mochten zien in de huidige tijd, is een andere geschiedenis, even onwaarschijnlijk als de gebeurtenissen verteld door Fróis.

Ziek en uitgeput, komt Luis Fróis sj aan te Nagasaki in 1595. Het klimaat van Macao was hem niet gunstig geweest. Hij is nu 62 jaar oud. De harde ervaring die hij beleefd had en het gewicht van de jaren, hebben zijn karakter gerijpt. Hij is iemand voor wie allen waardering hebben ; een vlam die langzamerhand uitdooft, maar die op dat ogenblik al zijn krachten ten dienste stelt van de kerk van Onze-Lieve-Vrouwenhemelopneming, de kerk van het Sint-Pauluscollege en van de kerk van de Fraterniteit van de Barmhartigheid. Hij zou zich nooit hebben kunnen voorstellen dat de straat die deze twee kerken met elkaar verbindt en die hij zo vaak doorlopen had, 450 jaar later zou gekend zijn als de ‘ Luis Fróisstraat ’.

Van deze laatste fase van zijn leven heeft zijn onvermoeibare pen ons één van zijn beste werken nagelaten : Het relaas van de dood van de 26 martelaren van Nagasaki. Het was in

februari 1597. Alhoewel hevige pijnen hem verhinderden te stappen, heeft hij zich geïnformeerd over het proces dat uitmondde op de marteldood. Hij leest de brieven die P. Organtino sj zendt uit Kyoto ; door de berichten die hem in Nagasaki bereiken, volgt hij de kruisweg van Paul Miki sj, Pierre Batista j en hun gezellen ; hij copieert kostbare documenten, namelijk de brieven die sommige martelaren onderweg geschreven hebben ; hij verzamelt vervolgens de getuigenissen van de paters Jean Rodrigues sj, tolk , en van François Pasio sj, die de martelaren bijstonden tijdens hun laatste dagen. Vanuit de ramen van het college kan hij de plaats van de kruisiging op de heuvel van Nishizaka waarnemen. De kennis van deze plaats bij de ingang van de weg die van de baai van Omura komt, laat hem toe alles nauwkeurig vast te leggen.

Zijn handen beven, maar zijn geest blijft helder ; hij bundelt zijn laatste krachten, schrijft het *Relaas* en werkt dit af op 15 maart 1597. Met zijn grondige kennis van de Japanse cultuur, begint hij de feiten te verzamelen volgens de Japanse chronologie en de overeenkomst met de Gregoriaanse kalender, iets waarin tal van Japanse schrijvers zich tot op heden vergissen. De tekst werd opgestuurd naar de Filippijnen, waardoor hij aan de censuur van P. Valignano ontsnapte. Toen deze dit vernam, bekwam hij dat Rome het manuscript in de archieven plaatste. Dit werk zal pas in 1935 het daglicht zien op het ogenblik van zijn publicatie ! De *Geschiedenis* heeft ertoe bijgedragen enkele betwistbare zaken te verhelderen tussen Japanse geschiedkundigen en tevens om de plaats van hun marteldood nauwkeurig te bepalen. Het is pas later, na de atoombom, dat het park daar werd aangelegd en in 1956 als historisch werd uitgeroepen. Vandaag is het, in het centrum van Nagasaki, een getuigenis van het geloof.

Op de gedenksteen zijn de 26 martelaren weergegeven, gerangschikt volgens de kruisen die Fróis ons heeft laten kennen. Wanneer het monument van de martelaren in 1962 onthuld werd, zond paus Johannes XXIII een boodschap. Bij zijn bezoek aan Nagasaki knielde paus Johannes Paulus II neer op deze historische site, aangeduid door Fróis. Dit alles heeft men te danken aan de ijver en de nauwgezetheid van Fróis.

Wanneer deze het schrijven van zijn oeuvre voltooid had, verzwakte zijn gezondheid snel. Hij stierf in het Sint-Pauluscollege van Nagasaki op 8 juli 1597. Hij werd begraven op het kerkhof van de kleine tuin van het college. Hier rustte reeds Broeder Lorenzo sj. De andere missionarissen, van wie Fróis het leven en het apostolaat beschreven had, kregen ook daar hun laatste rustplaats.

